

Zůstanou ukrajinští asistenti pedagoga po Novém roce bez práce? Jejich role v adaptaci a zapojení ukrajinských dětí je nenahraditelná.

Praha, 28. 11. 2023

Více než 500 ukrajinských asistentů a asistentek pedagoga žije v nejistotě. Hrozí jim, že se od Nového roku s největší pravděpodobností ocitnou bez práce. Školy mají peníze na jejich výplaty pouze do konce letošního kalendářního roku, ke stejnému dni končí také pracovní smlouvy zaměstnanců na pozici ukrajinských asistentů. Co se bude dít od 1. ledna zatím v tuto chvíli nedokáže nikdo říci.

„Od začátku války na Ukrajině se v Česku zapojilo do výuky přes 50 000 dětských válečných uprchlíků. České školy nebyly logicky na takový nápor připravené a právě přítomnost ukrajinského asistenta pedagoga hrála v jejich adaptaci do českého školního prostředí důležitou a nenahraditelnou roli,“ říká Kristýna Titěrová, programová ředitelka neziskové organizace META, která se integrací dětí s odlišným mateřským jazykem, označovaných též spojením vícejazyčné děti, věnuje již od roku 2006.

Oproti běžným asistentům pedagoga nemusí ti ukrajinští ovládat dokonale češtinu, což byl také většinou důvod, proč se některé školy zdráhaly využít tuto formu pomoci. S postupem času se také daří stále více ukrajinským dětem alespoň na základní úrovni domluvit česky, jsou mnohem samostatnější, než tomu tak bylo před rokem a další zapojení ukrajinských asistentů se tak může jevit zdánlivě jako již neopodstatněné.

Mohlo by se tedy zdát, že ukrajinští asistenti pedagoga již splnili svůj hlavní úkol a jejich další působení v českém školství není nezbytně nutné. S tím ale nesouhlasí odborná pracovnice METY Zuzana Prokopová, která zároveň pracuje i jako učitelka češtiny jako druhého jazyka na ZŠ Strossmayerovo náměstí. *„Přítomnost „klasických“ asistentů pedagoga ve výuce považuje většina škol již za zcela samozřejmou a nikterak jejich přínos nepochybně. Nejinak je tomu ale i u dvojjazyčných asistentů. Jsou to v podstatě běžní asistenti pedagoga s tou výhodou, že ovládají další jazyk, v ideálním případě stejný jazyk jako vícejazyční žáci ve třídě. Dvojjazyční asistenti pracují již řadu let v zahraničí a META tento koncept úspěšně přenesla do České republiky. Právě v případě ukrajinských asistentek pedagoga jsme si potvrdili, že koncept dvojjazyčných asistentů je funkční a efektivní,“* vysvětluje Zuzana Prokopová. Zapojení dvojjazyčných asistentů se osvědčuje nejen při samotné pedagogické činnosti, ale i při podpoře žáků a jejich rodičů v integračním procesu.

Nezisková organizace META se věnuje podpoře dvojjazyčných asistentek a asistentů pedagoga již dlouhodobě, pořádá pro ně kurzy, workshopy, poskytuje i podporu školám při zavádění této pozice. V loňském roce META vydala

praktickou příručku Asistujeme u dětí s odlišným mateřským jazykem, kterou ve své praxi hojně využívají. „Nejdůležitější pasáže příručky jsme přeložili do ukrajinštiny a nové praktické ukrajinsko-české vydání jsme rozeslali do všech základních škol v celé České republice, navíc je také k dispozici zdarma ke stažení na našich webových stránkách,“ vyzdvihuje Zuzana Prokopová důležitý počín podporující práci asistentů.

Nezastupitelná role ukrajinských asistentek pedagoga i jejich potenciál

Ukrajínští asistenti plní stále důležitou roli jako psychická podpora dětí a také pomoc škole při komunikaci s rodiči. Pomáhají ale také řešit obecný problém s nedostatkem asistentů pedagoga v případech, kdy je obtížné zajistit jejich financování. Podle programové ředitelky METY Kristýny Titěrové se u ukrajinských asistentek v naprosté většině případů jedná o ženy s vysokoškolským, mnohdy pedagogickým, vzděláním.

To ostatně potvrdily i **výstupy z fokusní skupiny, kterou META realizovala ve spolupráci s Renátou Mikešovou, odbornou pracovnící Sociologického ústavu AV ČR.** Rozhovorů se zúčastnilo celkem 16 respondentek. Kromě dvou se jednalo o ženy, které na Ukrajině půsily jako učitelky na různých stupních studia nebo i na vyšších postech ve školách, případně v administrativě, takže měly velmi dobrou znalost školního prostředí. Všechny asistentky mají vysokoškolské vzdělání, většina pedagogické. Jak některé uváděly, právě vysokoškolské vzdělání a zejména vysokoškolské vzdělání v oboru bylo podmínkou toho, že jim byla nabídnuta práce ve škole nebo práce asistentky u adaptačních skupin nebo se o ni mohly ucházet.

„Mají velkou motivaci pracovat ve školství, vzdělávají se, absolvovaly řadu kurzů, aby mohly práci asistentky vykonávat co nejlépe. Stát do jejich vzdělání investoval také nemalé prostředky a to vše by mělo najednou ze dne na den přijít nazmar. Nebylo by lepší využít jejich potenciál a pomoci tak alespoň částečně řešit personální problémy českého školství?“ klade otázku Titěrová.

I bez státní zkoušky z českého jazyka na úrovni C1 mohou pracovat v tandemu s učiteli nebo učit výchovné předměty – tělesnou výchovu, hudební výchovu, pracovní činnosti, vaření, dílny apod., pokud vedení školy nemůže najít kvalifikovaného zaměstnance. V případě ukrajinských asistentek pedagoga se jedná o velmi motivované ženy, které si při správně zacílené jazykové podpoře doplní potřebnou znalost češtiny a budou se moci plnohodnotně zapojit do vzdělávacího systému.

OKSANA NYZHNYK

Jednou z ukrajinských asistentek pedagoga žijících momentálně v nejistotě je Oksana Nyzhnyk. Má právnické vzdělání, na Ukrajině pracovala před válkou jako zástupkyně ředitele školy. Do práce s ukrajinskými dětmi se zapojila hned po svém příchodu do České republiky nejdříve v adaptačních skupinách, nyní již druhým rokem působí jako asistentka pedagoga v Základní škole Pardubice – Spořilov. „V naší škole v tuto chvíli studuje téměř padesátka ukrajinských žáků a škola pravidelně i nadále přijímá nové ukrajinské děti, téměř polovina z těchto nových dětí měla v září letošního roku také téměř nulovou úroveň porozumění českému jazyku,“ vysvětluje paní Nyzhnyk, proč je podle jejího názoru role ukrajinského asistenta pedagoga v českých školách i téměř dva roky od začátku války stále nenahraditelná.

Nedílnou součástí práce ukrajinského asistenta pedagoga je také psychologická podpora dětí, které musely uprchnout z válečné zóny. „Každé z těchto dětí mělo v minulosti svůj osobní příběh a okolnosti, za kterých došlo k vážným změnám v jejich životě. Bohužel tyto příběhy často obsahují velký strach nebo bolest duše, například ze ztráty

milovaného člověka, domova, vlastního prostoru, oblíbeného domácího mazlíčka nebo chybějící komunikace s přáteli, babičkou a dědečkem. To jsou děti, které i po třech měsících pobytu na bezpečném místě při zvuku cvičné sirény stále pociťují nutkání schovat se pod stůl,” říká Oksana Nyzhnyk.

KONTAKT PRO MÉDIA

Jaroslav Bartoš, bartos@meta-ops.cz, tel.: 731 619 924

Příručka **Asistujeme u vícejazyčných dětí: Stručná dvojjazyčná příručka pro ukrajinské asistentky a asistenty pedagoga** zdarma ke stažení:

<https://meta-ops.eu/publikace/asistujeme-u-vicejazycnych-deti/>

META, o.p.s

Nezisková organizace, která pomáhá rodičům a dětem s migrační zkušeností zorientovat se v českém školství a v začlenění do společnosti. Zajišťuje kurzy češtiny jako druhého jazyka pro děti i dospělé. Vyučujícím a školám poskytuje poradenství ve vzdělávání dětí, které nemají žádnou či dostatečnou znalost češtiny. Nabízí semináře, metodickou podporu a materiály do výuky. Navrhuje a prosazuje systémové změny, které reflektují potřeby škol a vícejazyčných dětí, a které rozvíjí jejich potenciál. Prostřednictvím aktivit pro veřejnost se snaží podpořit otevřený dialog a porozumění mezi lidmi s migrační zkušeností a většinovou společností.

Meta-ops.cz

Inkluzivniskola.cz

Doskolyspolecne.cz